

การผลิตบัณฑิตทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กับความต้องการของประเทศ และการตอบรับ ของตลาดแรงงาน

อาจารย์อัยราษฎร์ นาสแก้ว
คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

จากประเด็นของยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศที่มีความต้องการนักวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจำนวนมาก เป็นปัญหาสืบเนื่องจากความล้มเหลวในการพัฒนาบุคลากรของชาติในช่วงที่ผ่านมา ทุกวันนี้คุณภาพฝีมือแรงงานของประเทศไม่ได้เป็นที่ต้องตาต้องใจของนักลงทุนจากต่างประเทศอีกต่อไป การพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานก็ไม่เข้มข้นแข็งเพียงพอที่จะต่อยอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้นทุนค่อหัวในการผลิตบัณฑิตสู่ประเทศคู่แข่งอย่างเวียดนามไม่ได้ ความสามารถในการใช้ภาษาที่นอกเหนือจากภาษาถิ่นก็ด้อยกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ไม่ว่าจะเป็น ฟิลิปปินส์ รัสเซีย สิงคโปร์ หรือแม้แต่เวียดนามและเขมร ที่มีความได้เปรียบในเรื่องของการใช้ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส และจีน ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ในการสื่อสารในโลกได้กว้างขวาง ข้อจำกัดของการใช้ภาษากลายเป็นพาดานสำคัญที่ปิดกั้นโอกาสในการพัฒนา และเตรียมความพร้อมของบุคลากรรุ่นใหม่ให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

หลายทศวรรษที่ผ่านมาทิศทางการพัฒนาอุดมศึกษาของไทยทิ้งห่างออกไปจากความต้องการของประเทศ ความต้องการของตลาดแรงงาน และความต้องการของท้องถิ่น ผลการวิจัยที่เกิดขึ้นไม่สามารถนำมาใช้ต่อยอดหรือต่อบริหารปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนรวมได้มากเพียงพอส่งผลให้ภาครัฐและภาคธุรกิจต้องนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศเกือบทั้งหมด ซึ่งมูลค่าสินค้าเทคโนโลยีเหล่านี้เป็นสินค้ามูลค่าสูง โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าเกษตรที่เราส่งออก เมื่อโลกเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคของโลกาภิวัตน์ ศักยภาพของการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการชิงความได้เปรียบและการแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การแลกเปลี่ยนถ่ายเทข้อมูล ข่าวสาร วัฒนธรรม และวิทยาการ ก่อให้เกิดการต่อเชื่อมของตลาดสินค้า แหล่งศึกษาและแหล่งข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ของโลก ประเทศที่ไม่สามารถพัฒนาความก้าวหน้าของการเพิ่มมูลค่าสินค้าทางปัญญา

ตนเองได้ทันจะกลายเป็นฝ่ายเสียเปรียบทางด้าน
คุณภาพและค่าแรงไม่สอดคล้อง หรือคุ้มค่าต่อการ
ลงทุนอีกต่อไปเมื่อเปรียบเทียบกับจีนและเวียดนาม เป็น
สัญญาณเตือนให้เราพึงตระหนักว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่
ประเทศไทยต้องมีการปรับทิศทางการพัฒนา
การผลิตและพัฒนาคนให้สอดคล้องกับแนวทางพัฒนา
ประเทศ และความต้องการของตลาดแรงงาน แต่ต้นทุน
ในการพัฒนาบุคลากรทางด้านวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยีก็เป็นประเด็นปัญหาสำคัญของสถาบัน
อุดมศึกษา เนื่องจากการผลิตบุคลากรทางด้านนี้ต้อง

อาศัยเครื่องมือและอุปกรณ์ทาง
วิทยาศาสตร์ที่เพียงพอเพื่อใช้
ในการพัฒนาทักษะและความ
สามารถในการศึกษาวิจัยซึ่งเป็น
พื้นฐานในการต่อยอดและขยาย
ฐานองค์ความรู้ด้านต่างๆ ทาง
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใน
ขณะเดียวกันผู้ที่เลือกเรียน
สายวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยีจำเป็นต้องมีพื้นฐาน
ทางวิทยาศาสตร์ที่ค่อนข้างดีจึง
จะสามารถผ่านการเรียน การ

ทดสอบวิชาการต่างๆ และสามารถประสบความสำเร็จ
ในการเดินทางชีวิตบนสายนักวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี
ได้ประเด็นดังกล่าวเหล่านี้จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ทุก
ภาคส่วนจะต้องหันมาให้ความสำคัญอย่างเป็นรูปธรรม
ไม่เพียงแต่กำหนดเป็นนโยบายหรือหลักการที่ไว้การ
ปฏิบัติ ผู้นำรัฐบาลนักการเมืองต้องกำหนดทิศทางการ
ประเทศให้ชัดเจนเกี่ยวกับแผนและมาตรการในการ
พัฒนากำลังคน และต้องให้การสนับสนุนงบประมาณ
อย่างพอเพียง ในขณะที่ภาคเอกชนต้องให้ข้อมูลความ
ต้องการและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงความ
ต้องการของกำลังคนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สถาบันการ
ศึกษาซึ่งเป็นภาคการผลิตสามารถผลิตบุคลากรป้อน
เข้าสู่ตลาดได้ตามความต้องการทั้งของประเทศและ

ตลาดแรงงานต่อไป (วศิน ยุวระเดมิย์, 2549) :

จากปัญหาสถาบันการเงินในสหรัฐฯ ที่ได้ลุกลาม
ไปยังประเทศต่างๆ ในหลายทวีปทั่วโลก จนกลายเป็น
วิกฤตการเงิน จนทำให้เศรษฐกิจโลกก้าวเข้าสู่ภาวะ
ถดถอยอยู่ในขณะนี้ ได้ส่งผลกระทบต่อการค้าจ้างงาน
โดยตรง ไม่เพียงแต่เฉพาะในประเทศที่เป็นต้นเหตุของ
วิกฤตอย่างสหรัฐฯ เท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อ
ประเทศอื่นๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย ซึ่งจาก
การคาดการณ์ขององค์กรแรงงานระหว่างประเทศ ระบุ
ว่าในปี 2552 จะมีคนตกงานทั่วโลกกว่า 200 ล้านคน

สำหรับประเทศไทย ตัวเลขการว่างงานล่าสุด
ในเดือนตุลาคม 2551 อยู่ที่ 4.5 แสนคน หรือร้อยละ 1.2

และยังมีโอกาสที่อัตราการ
ว่างงานจะเพิ่มขึ้นอีก หาก
ภาวะเศรษฐกิจในปีหน้าตกต่ำ
ลงมาก จากการประเมินของ
สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ระบุว่าในปี 2552 จะมี
การเลิกจ้างสูงถึงกว่าล้านคน
ซึ่งจำนวนคนว่างงานที่ระดับ 1
ล้านคน คิดเป็นประมาณร้อยละ
3 ซึ่งแม้จะต่ำกว่าอัตราการ
เลิกจ้างในช่วงเกิดวิกฤตปี
2540 ที่ร้อยละ 4.4 แต่ก็ถือ

ได้ว่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยย้อนหลังในช่วงหลายปีที่ผ่านมา
ค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตาม ศูนย์วิจัยกสิกรไทย มองว่า
ตัวเลขการว่างงานที่รายงานออกมายังต่ำกว่าความเป็น
จริง เนื่องจากยังมีการลดชั่วโมงทำงานอย่างชัดเจนใน
กลุ่มแรงงานที่มีงานทำในอุตสาหกรรมการผลิตและ
บริการที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักจากวิกฤตในครั้งนี้ซึ่ง
ไม่ได้นับรวมว่าเป็นผู้ว่างงาน เนื่องจากข้อจำกัดตาม
นิยามของการมีงานทำที่กำหนดให้ผู้มีงานทำ หมายถึง
การมีงานทำตั้งแต่ 1 ชั่วโมงขึ้นไปโดยได้รับค่าจ้าง ดังนั้น
แรงงานที่ถูกปรับลดจำนวนชั่วโมงการทำงาน แม้อาจจะ
ไม่ได้แปลว่าเป็นผู้ว่างงาน แต่จำนวนชั่วโมงการทำงาน
ที่ลดลงอาจหมายถึงแรงงานจะมีรายได้จากการทำงาน
ลดลง

นอกจากนี้ ยังมีโอกาสที่แรงงานอาจจะตกงานเพิ่มขึ้นได้ในระยะถัดไป ท่ามกลางปัจจัยเสี่ยงด้านเศรษฐกิจและภาวะอุปสงค์ในตลาดโลกที่ชะลอตัวลงตามภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอย เนื่องจากเศรษฐกิจไทยพึ่งพาการส่งออกสินค้าและบริการเป็นหลักและการที่ธุรกิจและการลงทุนส่วนหนึ่งมีการพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศทำให้ภาคเศรษฐกิจจริงและการจ้างงานในประเทศคงจะต้องได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ได้วิเคราะห์ถึงสถานการณ์ และแนวโน้มปัญหาแรงงานของไทย โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

สถานการณ์ล่าสุด ตกงาน 4.5 แสนคน และผู้มีงานทำงานน้อยกว่า 35 ชม./สัปดาห์เพิ่มขึ้น

ภาวการณ์ว่างงานของไทยในเดือนตุลาคม 2551 ที่ได้มีการรายงานออกมาโดยสำนักงานสถิติแห่งชาตินั้น พบว่ามีคนว่างงาน 4.5 แสนคน (ร้อยละ 1.2) เพิ่มขึ้นจากเดือน กันยายน ที่มีคนว่างงาน 4.32 แสนคน แต่เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนจำนวนคนว่างงานลดลง 7 แสนคน หรือลดลงร้อยละ 0.2 และเฉลี่ยในช่วง 10 เดือนแรกของปีนี้มีคนว่างงาน 5.10 แสนคน ใกล้เคียงกับ 5.28 แสนคนในปีก่อน สาเหตุที่ภาพรวมในช่วง 10 เดือนแรกของปีคนว่างงานมีจำนวนลดลงก็เนื่องมาจากการลดลงของจำนวนคนว่างงานในกลุ่มผู้ไม่เคยทำงานมาก่อน (นักเรียน/นักศึกษาจบใหม่ที่กำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงาน) และกลุ่มผู้ที่เคยทำงานในภาคเกษตร ขณะที่สถานการณ์การว่างงานในกลุ่มผู้ที่เคยทำงานมาก่อนเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน โดยเฉพาะผู้ที่ทำงานนอกภาคเกษตรในเดือนตุลาคม 2551 ตกงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.85 นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาชั่วโมงทำงานของผู้มีงานทำต่อสัปดาห์ พบว่า ผู้มีงานทำเต็มที่ตั้งแต่ 35 ชั่วโมงขึ้นไปต่อสัปดาห์ในเดือนตุลาคม ลดลงเหลือร้อยละ 82.1 จากร้อยละ 85.8 และร้อยละ 83.3 ของผู้มีงานทำในเดือนสิงหาคม และกันยายน ตามลำดับ ขณะที่ผู้มีงานทำน้อยกว่า 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งถือเป็นผู้มีงานทำไม่เต็มที่เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 16.8 จากร้อยละ 13.7 และร้อยละ 15.8 ในช่วงเวลาเดียวกัน

แนวโน้มในปี 2552 ว่างงานเพิ่ม และอาจรุนแรงขึ้น ท่ามกลางปัจจัยเสี่ยงด้านเศรษฐกิจ

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ประเมินว่าประเด็นปัญหาแรงงาน โดยเฉพาะการว่างงานในช่วงที่เหลือของปีนี้มีโอกาสที่จะเพิ่มขึ้นจากช่วงก่อนหน้า และมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นในปี 2552 เนื่องจากปัจจัยเสี่ยงด้านเศรษฐกิจไทยที่ชะลอตัวลงอย่างรวดเร็ว และยังมีความเสี่ยงต่อแนวโน้มการขยายตัวในระยะถัดไป ท่ามกลางภาวะเศรษฐกิจโลกที่ถดถอย และอุปสงค์ที่ชะลอตัว โดยล่าสุดเมื่อวันที่ 6 พ.ย. ที่ผ่านมา IMF ได้ปรับลดการคาดการณ์อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจโลกในปี 2552 ลงไปอีกจากร้อยละ 3 เป็นร้อยละ 2.2 และยังมีความเป็นไปได้ที่จะมีการปรับลดการคาดการณ์ลงอีก อย่างไรก็ตาม หากประเทศประสบกับภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจจะส่งกระทบต่อการจ้างงานโดยตรง เมื่อคำสั่งซื้อลดลงทำให้สถานประกอบการต้องปรับตัวเพื่อให้กิจการดำเนินต่อไปได้ เช่น การลดค่าจ้าง ลดจำนวนชั่วโมงทำงาน ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการว่างงานแฝง (Disguised Unemployment) หรือการทำงานต่ำกว่าระดับ (Underemployment) ขณะที่บางแห่งมีการปรับลดพนักงานหรือถึงขั้นต้องปิดกิจการก็ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานและปัญหาด้านอื่นๆ ตามมาได้ ดังนี้

การว่างงานแฝง หรือการทำงานต่ำกว่าระดับ หมายถึง การที่บุคคลมีงานทำ แต่ทำงานไม่เต็มศักยภาพของตนเองหรือทำงานไม่ตรงกับความสามารถของคนที่มิอยู่ โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ

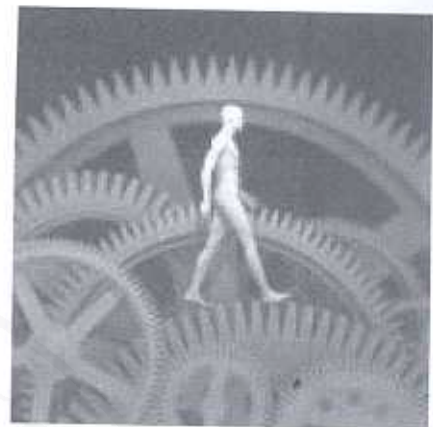
- 1.) การทำงานต่ำกว่าระดับที่เห็นได้ชัด ได้แก่ การที่ผู้มีงานทำแต่เพียงบางเวลา คือทำงานน้อยกว่าเวลาปกติโดยไม่สมัครใจ
- 2.) การทำงานต่ำกว่าระดับที่เห็นได้ไม่ชัด ได้แก่ การที่ผู้มีงานทำตามเวลาปกติ แต่ทำงานซึ่งต้องใช้ความสามารถต่ำกว่าความรู้ความสามารถที่ตนเองมีอยู่ หรือรายได้จากการทำงานต่ำกว่าที่ควรจะได้ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย มองว่า ปัญหาดังกล่าวไม่ได้เพิ่งจะเกิดขึ้น เป็นปัญหาที่คงอยู่ในตลาดแรงงานไทยมาเป็นเวลานานแล้ว สาเหตุหนึ่งมาจากการที่มีผู้สำเร็จการศึกษาจำนวนมากจบการศึกษาจากภาควิชาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และเมื่อต้องเผชิญกับภาว

เศรษฐกิจถดถอย อาจยิ่งทำให้ปัญหาการว่างงานรุนแรงขึ้นทั้งการว่างงานแบบเปิดเผย และการว่างงานแฝง จนอาจนำไปสู่การแข่งขันในตลาดแรงงานที่สูงขึ้นระหว่างผู้ที่มีประสบการณ์ (ทั้งผู้ถูกเลิกจ้าง/ลาออกโดยสมัครใจ) และผู้ที่ไม่เคยทำงาน / กำลังแรงงานที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานใหม่ (นักเรียน/นักศึกษาจบใหม่ในแต่ละปีที่พร้อมจะก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงาน)

การเคลื่อนย้ายแรงงานกลับสู่ภาคเกษตร และอาจส่งผลกระทบต่อปัญหาการว่างงานในท้องถิ่นได้ ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาแรงงานมีการเคลื่อนย้ายระหว่างภาคการผลิตในระดับสูง โดยเฉพาะการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคอุตสาหกรรมและบริการไปยังภาคเกษตรมากขึ้น ส่วนหนึ่งอาจมาจากการที่ราคาสินค้าเกษตรปรับตัวสูงขึ้นมากโดยเฉพาะในช่วงปี 2550 ที่ผ่านม เห็นได้จากสัดส่วนของผู้ทำงานในภาคเกษตรที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 38.6 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 39.5 ในปี 2550 ขณะที่สัดส่วนของผู้ทำงานนอกภาคเกษตรมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 61.4 เป็นร้อยละ 60.5 ในช่วงเดียวกัน ซึ่งเป็นปัจจัยหลักอย่างหนึ่งที่ทำให้อัตราการว่างงานของไทยอยู่ในระดับต่ำ ขณะที่ในปัจจุบันผลกระทบจากการเลิกจ้าง และการปิดกิจการ ทำให้แรงงานจำนวนมากที่ถูกเลิกจ้างทยอยกลับภูมิลำเนา เพื่อไปประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรืออาชีพอื่นๆ ในจังหวัดบ้านเกิด ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานในท้องถิ่นตามมา ท่ามกลางความต้องการแรงงานที่มีแนวโน้มลดลงตามภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวในปีนี้ ต่อเนื่องถึงปีหน้า ขณะที่ราคาสินค้าเกษตรได้ปรับตัวลดลงค่อนข้างมากจากปีก่อน และมีแนวโน้มอยู่ในช่วงขาลงต่อไปในปี 2552 อันเป็นผลจากภาวะถดถอยของเศรษฐกิจโลกทำให้อุปสงค์ชะลอตัวสถานการณ์เช่นนี้ อาจทำให้ภาคเกษตรไม่ได้เป็นแหล่งรองรับการว่างงานได้เหมือนกับในอดีต และ/หรือหากปัญหาการจ้างงานนอกภาคเกษตรเลวร้ายกว่าที่คาด มีการเลิกจ้าง และคนตกงานจำนวนมาก ภาคเกษตรก็อาจไม่สามารถดูดซับ (absorb) แรงงานเหล่านั้นได้ทั้งหมด

สวัสดิการ

แรงงาน และการประกันสังคม เนื่องจากปัจจุบันสวัสดิการด้านแรงงาน และการประกันสังคมของไทยยังไม่ครอบคลุม โดย

แรงงานส่วนใหญ่ของประเทศประมาณ 24.7 ล้านคน หรือร้อยละ 66.5 ของผู้มีงานทำทั้งหมด (37.2 ล้านคน) ยังคงเป็นแรงงานนอกระบบ (Informal Sector) ที่ยังไม่มีสวัสดิการต่างๆ ทั้งในด้านสุขภาพและรายได้เหมือนกับแรงงานในระบบ (Formal Sector) เนื่องจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังไม่ครอบคลุมไปไม่ถึง ดังนั้น หากมีคนตกงานมากขึ้น และการว่างงานรุนแรงกว่าที่หลายฝ่ายคาด อาจทำให้แรงงานในระบบบางส่วนจากทั้งหมดประมาณ 12.5 ล้านคน ตกอยู่ในความเสี่ยงต่อการขาดหลักประกันในการดำเนินชีวิตหากต้องตกงานและกลายมาเป็นแรงงานนอกระบบ ซึ่งเมื่อรวมกับแรงงานนอกระบบที่มีอยู่เดิมเป็นจำนวนมากแล้ว อาจหมายถึงภาวะต้องประสบกับประมาณด้านสังคมของภาคครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น และอาจกระทบต่องบประมาณด้านการพัฒนาประเทศก็เป็นได้

ทั้งนี้ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย มองว่าปัญหาว่างงานที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น อาจนำมาซึ่งปัญหาการบริโภคที่ชะลอตัว และปัญหาหนี้สินที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากการตกงานทำให้ไม่มีรายได้ หรือมีรายได้น้อยลงจากการว่างงานแฝง ในเบื้องต้น ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ได้ประมาณการผลกระทบกรณีมีการว่างงาน 1 ล้านคน ในไตรมาสแรกของปีหน้า เนื่องจากมีบัณฑิตจบใหม่ และเฉลี่ยทั้งปี 6.75 แสนคน จะทำให้การบริโภคของกลุ่มแรงงานดังกล่าวจะลดลงอย่างน้อยประมาณ 1.3 หมื่นล้านบาท หรือร้อยละ 0.6 ของการบริโภคภาคเอกชนในปี 2552 ขณะที่ความเสี่ยงทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นจากสถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่มีแนวโน้มชะลอตัวรุนแรงกว่าที่คาด ย่อมจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการจ้างงานของไทย ซึ่งอาจมีความเป็นไปได้ที่ผลกระทบดังกล่าวต่อการบริโภคของภาคเอกชนมีโอกาสจะสูงกว่าที่ประมาณการในเบื้องต้น เพราะแม้บางอุตสาหกรรมจะ

ยังไม่มีมีการเลิกจ้าง แต่ก็ได้มีการลดชั่วโมงการทำงาน และ/หรือโอทีลง ซึ่งการลดชั่วโมงทำงาน/โอทีดังกล่าว หมายถึง รายได้ของแรงงานที่ลดลง ซึ่งกระทบต่ออำนาจซื้อ และอาจนำไปสู่ปัญหา NPI. เนื่องจากแรงงานส่วนหนึ่งอาศัยค่าแรงจากการทำงานล่วงเวลาในการผ่อนบ้าน รถ และอื่นๆ

นอกจากนี้ หากปล่อยให้เกิดการว่างงานเป็นเวลานาน อาจเกิดปัญหา Human Capital ถดถอย เนื่องจากวิกฤตครั้งนี้มีสาเหตุที่คล้ายกับวิกฤตในปี 2540 แต่กลุ่มแรงงานที่ได้รับผลกระทบการว่างงานแตกต่างกัน คือวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 กลุ่มแรงงานที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ แรงงานที่อยู่ในภาคก่อสร้าง ซึ่งแรงงานส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้เป็นแรงงานที่ไม่ค่อยมีทักษะที่เคลื่อนย้ายมาจากภาคเกษตร ซึ่งแตกต่างจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกในครั้งนี้นี้ที่กลุ่มแรงงานที่ได้รับผลกระทบส่วนใหญ่อยู่ในภาคบริการ (ท่องเที่ยว) และอุตสาหกรรมการผลิตที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก ซึ่งแรงงานในกลุ่มนี้มีคุณภาพสูงกว่า ซึ่งบางส่วนต้องใช้ความชำนาญ (Specialization) และความรู้ความสามารถในระดับหนึ่ง ดังนั้น หากปัญหาการว่างงานที่เกิดขึ้นมีระยะเวลายาวนาน จะทำให้ความชำนาญเฉพาะอย่าง รวมถึงความรู้ความสามารถในการทำงานลดลง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการสะสมทุนมนุษย์ในระบบเศรษฐกิจให้ลดลง อันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในอนาคต

ดังนั้น จึงควรมีมาตรการเร่งด่วนในการเยียวยาปัญหาเฉพาะหน้าในขณะนี้ และแนวทางแก้ปัญหาอย่างครอบคลุมในระยะยาว เนื่องจากการว่างงานเป็นประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญ และมีผลกระทบในวงกว้างครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม การวางแผนแนวทางเพื่อรับมือกับปัญหาดังกล่าว ซึ่งไม่เพียงแต่จำนวนคนว่างงานที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่รวมถึงการว่างงานแฝง / การทำงานต่ำระดับ การเคลื่อนย้ายแรงงาน และสวัสดิการแรงงาน ถึงแม้ว่าอาจจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการที่สูง รวมทั้งต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องเร่งดำเนินการผ่านทั้งมาตรการรับมือเฉพาะหน้าในระยะสั้น และ

ครอบคลุมในระยะยาว ดังนี้

มาตรการเร่งด่วนในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งอาจมีความจำเป็นต้องทำพร้อมกันหลายแนวทางโดยการจัดสรรงบประมาณเข้ามา ประการแรก ต้องรักษาระดับการจ้างงานไว้ โดยมุ่งใจให้มีการเลิกจ้างน้อยที่สุด ตลอดจนช่วยดูแลด้านสภาพคล่องให้พอพียงกิจการเอาไว้ได้ไม่ให้เกิดขั้นต้องเลิกการผลิต เช่น การลดภาระด้านภาษี ซึ่งแม้ว่าจะมีผลดีต่อธุรกิจ แต่ก็อาจจะยังคงไม่เพียงพอสำหรับธุรกิจที่ประสบภาวะหดตัวของคำสั่งซื้อ จนขาดทุน ต่างจากการลดอัตราดอกเบี้ย และการเพิ่มค่าลดหย่อนสำหรับค่าใช้จ่ายบางรายการ รวมทั้งภาระค่าใช้จ่ายที่ต้องส่งเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม ซึ่งจะทำให้แรงจูงใจได้มากกว่า แต่ก็อาจจะส่งผลเสียในเรื่องภาระรายจ่ายของงบประมาณที่อาจมีเพิ่มขึ้น สำหรับการเลิกจ้างที่เกิดขึ้นแล้ว มาตรการรับมืออาจทำได้โดยการโอนย้ายแรงงานจากสถานประกอบการที่ถูกเลิกจ้างไปยังสถานประกอบการบางแห่งที่ขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่เน้นใช้แรงงาน (Labor-intensive) รวมทั้งการสร้างงานในชุมชนท้องถิ่นเพื่อรองรับแรงงานที่ถูกเลิกจ้างจากภาคอุตสาหกรรม การผลิต และบริการ เพื่อให้มีงานทำ และมีรายได้เลี้ยงชีพ ตลอดจนมีการจัดสรรเงินทุนให้แก่แรงงานที่ตกงาน/ถูกเลิกจ้าง เพื่อให้สามารถนำไปประกอบอาชีพอื่นได้ และมี การ Re-Training จัดฝึกอบรม เพิ่มทักษะ และพัฒนาฝีมือแรงงานให้กับผู้ตกงาน เพื่อป้องกันการเกิดปัญหา Human Capital ถดถอย เพื่อเตรียมความพร้อมให้สามารถแข่งขันได้เมื่อต้องกลับเข้าสู่ตลาดแรงงานอีกครั้ง

มาตรการเพื่อแก้ปัญหาครอบคลุมในระยะยาว โดยรัฐบาลจำเป็นต้องประคับประคองให้เศรษฐกิจขยายตัวได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อทำให้เกิดการลงทุน / การสร้างตำแหน่งงาน เพื่อรองรับบัณฑิตจบใหม่ในแต่ละปี นอกจากนี้ ควรต้องมีการวางแผนพัฒนาทั้งการผลิตและกำลังแรงงาน เช่น จัดการศึกษาและอบรมกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในระบบเศรษฐกิจทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โดยสนับสนุน

หรือส่งเสริมให้ภาคอุตสาหกรรมมีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรการศึกษาในสาขาที่ขาดแคลน รวมถึงอาจจะมีการรับเข้าทำงานหลังจากจบการศึกษา รวมทั้ง มีการพิจารณาปรับปรุงอัตราค่าจ้างขั้นต่ำให้เหมาะสมตามประเภทอาชีพ และอุตสาหกรรม เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับทั้งฝ่ายนายจ้างและลูกจ้าง และเพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันด้านต้นทุนแรงงาน ประการสุดท้าย ควรเร่งขยายสวัสดิการคุ้มครองให้ครอบคลุมถึงแรงงานนอกระบบ ผ่านกองทุนที่มีอยู่เดิม หรืออาจจัดตั้งกองทุนใหม่ขึ้นมา เพื่อเป็นการแก้ปัญหาสวัสดิการแรงงานที่ยังไม่ครอบคลุม

โดยสรุป แม้ว่าในขณะนี้วิกฤตเศรษฐกิจโลก อาจจะยังไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของไทยรุนแรงมากนัก แต่มองว่าประเด็นปัญหาแรงงาน โดยเฉพาะการว่างงานในช่วงที่เหลือของปีนี้ มีโอกาสจะเพิ่มขึ้นจากช่วงก่อนหน้า และมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นในปี 2552 เนื่องจากปัจจัยเสี่ยงด้านเศรษฐกิจ และภาวะอุปสงค์ที่ชะลอตัว ที่ทำให้สถานประกอบการต้องปรับตัวเพื่อให้งิการดำเนินต่อไปได้ เช่น การลดค่าจ้าง และชั่วโมงทำงาน ซึ่งทำให้เกิดปัญหาการว่างงานแฝงหรือการ

ทำงานต่ำกว่าระดับ ขณะที่บางแห่งมีการเลิกจ้างก็ทำให้เกิดปัญหาการว่างงาน และปัญหาอื่นๆ ตามมา ทั้งการเคลื่อนย้ายแรงงาน และปัญหาด้านสวัสดิการแรงงานด้วย นอกจากนี้ ปัญหาการว่างงานที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้นกว่า 1 ล้านคนในปี 2552 อาจนำมาซึ่งปัญหาการบริโภคที่ชะลอตัว และปัญหาหนี้สินที่เพิ่มขึ้น ในเบื้องต้น ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ได้ประมาณการผลกระทบกรณีมีการว่างงาน 1 ล้านคน ในไตรมาสแรกของปีหน้า เนื่องจากมีบัณฑิตจบใหม่ และเฉลี่ยทั้งปี 6.75 แสนคน จะทำให้การบริโภคของกลุ่มแรงงานดังกล่าวน่าจะลดลงอย่างน้อยประมาณ 1:3 หรือร้อยละ 0.6 ของการบริโภคภาคเอกชนในปี 2552 ขณะที่ความเสี่ยงทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นจากสถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่มีแนวโน้มชะลอตัวรุนแรงกว่าที่คาด ย่อมจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการจ้างงานของไทย ซึ่งอาจมีความเป็นไปได้ที่ผลกระทบดังกล่าวต่อการบริโภคของภาคเอกชนมีโอกาสจะสูงกว่าที่ประมาณการในเบื้องต้น เพราะแม้บางอุตสาหกรรมจะยังไม่มีการเลิกจ้าง แต่ก็ได้มีการลดชั่วโมงการทำงานและ/หรือโอทีลง ซึ่งการลดชั่วโมงทำงาน/โอทีดังกล่าวหมายถึงรายได้ของแรงงานที่ลดลง ซึ่งกระทบต่ออำนาจซื้อ และอาจนำไปสู่ปัญหา NPL เนื่องจากแรงงานส่วนหนึ่งอาศัยค่าแรงจากการทำงานล่วงเวลาในการผ่อนบ้าน รถ และอื่นๆ

ดังนั้น มาตรการรับมือทั้งเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และแนวทางในระยะยาวจึงเป็นสิ่งที่ควรเร่งผลักดันออกมาโดยเร็ว โดยเชื่อว่าทางการก็ได้ตระหนักดีถึงประเด็นปัญหานี้ การวางแผนรับมือแต่เนิ่นๆ ด้วยความรอบคอบ และความร่วมมือจากทุกฝ่ายย่อมน่าที่จะสามารถช่วยบรรเทาปัญหาไม่ให้เกิดความจนยากเกินจะแก้ไข

บรรณานุกรม

- วดีน ยวนะเดมิย์. (2549) การผลิตบัณฑิตทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ค้นเมื่อ กรกฎาคม 28, 2552, จาก <http://www.chanthaburi.buu.ac.th/article/>
ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, บจก. 2552